

EUROPEISKA DATATILLSYNSMANNEN

Sammanfattning av Europeiska datatillsynsmannens yttrande nr 4/2015 "Mot en ny digital etik: data, värdighet och teknik"

(Den fullständiga texten till detta yttrande finns på engelska, franska och tyska på Europeiska datatillsynsmannens webbplats www.edps.europa.eu)

(2015/C 392/08)

Europeiska datatillsynsmannen (EDPS) är en oberoende institution inom EU, som enligt artikel 41.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001⁽¹⁾ ansvarar för att "vad gäller behandling av personuppgifter [...] säkerställa att fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt deras rätt till privatliv, respekteras av gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen" och för att "[...] ge råd till gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen och de registrerade i alla frågor som rör behandling av personuppgifter". Han utsågs i december 2014 tillsammans med den biträdande datatillsynsmannen, med särskild befogenhet att arbeta mer konstruktivt och aktivt. I mars 2015 publicerade Europeiska datatillsynsmannen en femårig strategi där han angav hur han avser att fullgöra sitt ansvarsområde och se till att målen uppnås.

Detta yttrande är en fortsättning på Europeiska datatillsynsmannens föregående yttrande om den allmänna uppgiftsskyddsförordningen, vilket syftade till att hjälpa EU:s huvudinstitutioner att nå rätt samförstånd om en praktiskt genomförbar, framtidsorienterad uppsättning regler som stärker den enskildes rättigheter och friheter. Liksom yttrandet om mobil hälsa i början av 2015 handlar detta yttrande, bland annat mot bakgrund av EU:s planer för den digitala inre marknaden, om utmaningen att göra dataskyddet "digitalt", vilket motsvarar det tredje målet i Europeiska datatillsynsmannens strategi, som är "att anpassa befintliga dataskyddsprinciper till den globala digitala arenan". Yttrandet är förenligt med artikel 29-gruppens syn på dataskyddsaspekterna av användningen av ny teknik, exempelvis "sakernas internet", till vilken Europeiska datatillsynsmannen har bidragit som fullvärdig medlem av gruppen.

"Människans värdighet är okränkbar. Den ska respekteras och skyddas."

Artikel 1, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna

Den grundläggande rätten till integritet och skydd av personuppgifter är viktigare för skyddet av människans värdighet än någonsin tidigare. Dessa rättigheter är inskrivna i EU-fördragen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. De ger den enskilde möjlighet att utveckla sin egen personlighet, leva ett oberoende liv, finna nya vägar samt utöva andra rättigheter och friheter. De dataskyddsprinciper som fastställs i EU:s stadga – nödvändighet, proportionalitet, lagenlighet, dataminimering, ändamålsbegränsning, samtycke och insyn – gäller uppgiftsbehandlingen i sin helhet, insamling såväl som användning.

Tekniken bör inte diktera värden och rättigheter, men förhållandet mellan dem bör inte heller förminska till en falsk dikotomi. Den digitala revolutionen skapar nya möjligheter inom områdena hälsa, miljö, internationell utveckling och ekonomisk effektivitet. Inom ramen för EU:s planer för en digital inre marknad betraktas molntjänster, "sakernas internet", stordata och annan teknik som nyckeln till konkurrenskraft och tillväxt. Olika affärsmodeller utnyttjar de nya möjligheterna till omfattande insamling, omedelbar överföring, kombinerad och återanvändning av personuppgifter för oförutsedda syften och motiveras med omfattande och ogenomträngliga integritetspolicier. Detta sätter dataskyddsprinciperna på hårda prov, vilket kräver ett nytt tankesätt om hur de ska tillämpas.

I dagens digitala miljö är det inte tillräckligt att följa lagen, vi måste även beakta uppgiftsbehandlingens etiska dimension. EU:s regelverk ger redan utrymme för flexibla beslut och säkerhetsåtgärder i det enskilda fallet vid behandling av personuppgifter. Reformen av regelverket är ett stort steg framåt. Men det finns djupare frågor som rör hur utvecklingen i ett datadrivet samhälle påverkar värdigheten, den individuella friheten och demokratins funktion.

Dessa frågor har verkningar på det tekniska, filosofiska, rättsliga och moraliska planet. Detta yttrande belyser några viktiga områden där den tekniska utvecklingen kan leda till en oacceptabel behandling av personuppgifter eller inkräkta på rätten till integritet. I yttrandet beskrivs ett fyrdelat "ekosystem för skydd av stordata" i syfte att möta den digitala utmaningen: en kollektiv insats som stöder sig på etiska överväganden.

1. En framtidsorienterad reglering av uppgiftsbehandlingen och respekt för rätten till integritet och uppgiftsskydd.

⁽¹⁾ EGT L 8, 12.1.2001, s. 1.

2. Ansvarsskyldighet för dataregisteransvariga som bestämmer över behandlingen av personuppgifter.
3. Medvetenhet om integritetsfrågor vid utveckling och utformning av produkter och tjänster för uppgiftsbehandling.
4. Självbestämmande individer.

Europeiska datatillsynsmannen vill stimulera en öppen och initierad diskussion i och utanför EU, där det civila samhället, utvecklare, företag, akademiker, offentliga myndigheter och lagstiftare deltar. Den nya etiknämnd för dataskyddet i EU som vi kommer att inrätta vid Europeiska datatillsynsmannen kommer att hjälpa till att utforma en ny digital etik, vilket kommer att göra det lättare för samhället och ekonomin att dra nytta av tekniken på ett sätt som stärker individens rättigheter och friheter.

4. Slutsats: Det är dags att fördjupa diskussionen

Integritet och dataskydd är en del av lösningen, inte ett problem. För närvarande kontrolleras tekniken av människan. Det är inte enkelt att klart klassificera den potentiella utvecklingen som bra eller dålig, önskvärd eller skadlig, positiv eller negativ, särskilt som den potentiella utvecklingen på ett antal områden måste ses i sitt sammanhang. Politiska beslutsfattare, teknikutvecklare, affärsutvecklare och alla vi andra måste allvarligt fundera över om och hur vi vill påverka utvecklingen av tekniken och dess användning. Men lika viktigt är det att EU snarast möjligt överväger de etiska frågorna och vilken plats människans värdighet ska ha i framtidens teknik.

Dataskyddsprinciperna har visat sig kunna skydda individerna och deras integritet från risken för oansvarig uppgiftsbehandling. Men dagens utveckling kan kräva ett helt nytt synsätt. Därför vill vi inleda en ny debatt om huruvida det räcker att tillämpa principer såsom principerna om lagenlighet och legitimitet. De som arbetar med dataskydd skulle kunna fylla en ny funktion där de använder sig av befintliga verktyg såsom förhandskontroller och tillstånd, eftersom inga andra organ är rustade att granska behandlingen av personuppgifter. Tekniken, den globala innovationen och uppkopplingen människor emellan utvecklas i halsbrytande fart, och vi har en möjlighet att fånga uppmärksamheten, väcka intresse och skapa samförstånd.

Med detta yttrande hoppas vi tillhandahålla en ram för en bredare och djupare diskussion om hur EU kan säkerställa sina värderingars integritet samtidigt som man omfamnar den nya teknikens fördelar.

Utfärdat i Bryssel den 11 september 2015.

Giovanni BUTTARELLI

Europeisk datatillsynsman